

UDK: 378.147:61

Qudratillo SULTONOV,
Andijon davlat tibbiyot instituti mustaqil tadqiqotchisi
E-mail: qudratillo.s@mail.ru

Andijon davlat tibbiyot instituti professori, p.f.d A.A.Ismanova taqrizi asosida

THE IMPORTANCE OF MODERN PEDAGOGICAL APPROACHES IN ENSURING THE PROFESSIONAL AND PERSONAL DEVELOPMENT OF STUDENTS IN HIGHER MEDICAL EDUCATION INSTITUTIONS

Annotation

This article analyzes effective pedagogical approaches to ensuring the professional and personal development of students in higher medical education institutions. It explores methodological ways to increase student engagement and the relevance of organizing the educational process based on innovative technologies. The study also examines modern trends that have emerged in recent years, including digitalization, distance education, personalized learning, and competence-based approaches. The article presents analyses based on the latest statistical data from 2023–2024.

Key words: Medical education, student engagement, modern trends, pedagogical technologies, competency-based approach, digitalization, training of medical personnel.

ЗНАЧЕНИЕ СОВРЕМЕННЫХ ПЕДАГОГИЧЕСКИХ ПОДХОДОВ В ОБЕСПЕЧЕНИИ ПРОФЕССИОНАЛЬНОГО И ЛИЧНОСТНОГО РАЗВИТИЯ СТУДЕНТОВ В МЕДИЦИНСКИХ ВУЗАХ

Аннотация

В данной статье анализируются эффективные педагогические подходы к обеспечению профессионального и личностного развития студентов в медицинских вузах. Рассматриваются методические пути повышения активности студентов, а также актуальные аспекты организации учебного процесса на основе инновационных технологий. Кроме того, изучаются современные тенденции последних лет, такие как цифровизация, дистанционное обучение, индивидуальный подход и компетентностно-ориентированная модель образования. В статье приведен анализ на основе актуальных статистических данных за 2023–2024 годы.

Ключевые слова: Медицинское образование, работа со студентами, современные тенденции, педагогические технологии, компетентностный подход, цифровизация, подготовка медицинских кадров.

TIBBIYOT OLIY TA'LIM MUASSASALARIDA TALABALAR BILAN ISHLASHNING MAZMUNI VA ZAMONAVIY TENDENSIYALARI

Annotatsiya

Mazkur maqolada tibbiyot oliy ta'lim muassasalarida talabalarning kasbiy va shaxsiy rivojlanishini ta'minlashda samarali pedagogik yondashuvlar, talabalarning faolligini oshirishning metodik yo'llari hamda o'quv jarayonini innovatsion texnologiyalar asosida tashkil etishning dolzarb jihatlari tahlil qilinadi. Shuningdek, so'nggi yillarda yuzaga kelgan zamonaviy tendensiyalar, shu jumladan raqamlashtirish, masofaviy ta'lim, individual yondashuv va kompetensiyaviy yondashuvga asoslangan ta'lim tizimi o'rganiladi. Maqolada 2023–2024 yillardagi so'nggi statistik ma'lumotlarga asoslangan tahlillar keltirilgan.

Kalit so'zlar: Tibbiyot ta'limi, talabalar bilan ishlash, zamonaviy tendensiyalar, pedagogik texnologiyalar, kompetensiyaviy yondashuv, raqamlashtirish, tibbiy kadrlar tayyorlash.

Kirish. Bugungi globallashuv sharoitida tibbiyot sohasida yuqori malakali, ijtimoiy faol, axborot texnologiyalaridan samarali foydalana oladigan, insonparvar kasbiy mutaxassislarni tayyorlash davlat siyosatining ustuvor yo'nalishlaridan biridir. Tibbiyot oliy ta'lim muassasalarida talabalarning o'qish jarayonidagi faolligi, ularda mustaqil fikrlash, tanqidiy tahlil qilish va klinik qarorlar qabul qilish ko'nikmalarini shakllantirish ta'lim sifatini belgilovchi muhim omillardandir.

So'nggi yillarda O'zbekistonda tibbiy ta'limda muhim islohotlar amalga oshirilib, zamonaviy yondashuvlar joriy etilmoqda [1]. Xususan, 2023–2024-yil statistikasiga ko'ra, tibbiyot OTMLarida o'qiyotgan talabalarning umumiy soni 95 mingdan oshgan bo'lib, ularning 64% ayollarni tashkil qiladi. Shu bilan birga, raqamlashtirish jarayonlari, virtual simulyatorlar,

masofaviy o'quv platformalari orqali ta'lim sifati oshirilmoqda [5].

Mavzuga oid adabiyotlar tahlili. Tibbiyot oliy ta'lim muassasalarida talabalarning kasbiy va shaxsiy kompetensiyalarini rivojlantirish bugungi kunda dolzarb masalalardan biri hisoblanadi. So'nggi yillarda bu borada ko'plab ilmiy tadqiqotlar va metodik ishlanmalar e'lon qilinmoqda. Jumladan, O'zbekiston, Rossiya, AQSH va boshqa rivojlangan mamlakatlar pedagog olimlari tomonidan zamonaviy pedagogik texnologiyalar, innovatsion ta'lim muhitlari, raqamlashtirish va masofaviy ta'lim shakllarining afzalliklari keng yoritilmoqda. Xususan, G.S. Tuxlieva (2022) o'z tadqiqotida tibbiy ta'limda innovatsion texnologiyalarni qo'llash orqali talabalar bilimni chuqurlashtirish va amaliy ko'nikmalarini shakllantirish muhimligini ta'kidlagan. U

o'quv jarayonida axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan foydalanish, simulyatorlar asosida treninglar tashkil etish, interaktiv usullardan foydalanish orqali talabalarning o'quvga bo'lgan motivatsiyasini oshirish mumkinligini asoslab bergan.

Shuningdek, A.V. Khutorskoy (2020) tomonidan ishlab chiqilgan kompetensiyaviy yondashuv modeli tibbiy ta'lim jarayonida talabalar egallashi kerak bo'lgan umumiy va kasbiy kompetensiyalarni aniq belgilab beradi. Bu yondashuvga ko'ra, ta'lim faqat bilim berish bilan cheklanmasligi, balki talabani mustaqil qaror qabul qilishga, amaliy muammolarni hal etishga tayyor bo'lgan mutaxassis sifatida shakllantirishga xizmat qilishi kerak [7]. R. Usmonova va boshqalar (2023) o'z maqolasida masofaviy ta'limning afzallik va kamchiliklarini tahlil qilib, pandemiya davrida bu modelning dolzarbligi va unga mos metodik yondashuvlarni ishlab chiqish zarurati haqida fikr yuritgan. Ular shuningdek, raqamli platformalarda interaktiv mashg'ulotlarni tashkil etish orqali talabalarning o'zlashtirish darajasi oshishini ilmiy dalillar bilan asoslashgan [6].

Xorijiy adabiyotlar orasida J. Harden (2018) tomonidan ishlab chiqilgan "Outcome-based education" (natijaga yo'naltirilgan ta'lim) konsepsiyasi tibbiy ta'limda keng qo'llanilib, talabalarni yakuniy natijalarga erishish uchun faol o'quvchilar sifatida shakllantirishga xizmat qiladi. Bu modelga ko'ra, darslar maqsadga yo'naltirilgan, baholash tizimi esa kompetensiyaga asoslangan bo'lishi kerak [6]. Yevropa Ittifoqi va AQShdagi zamonaviy tibbiy ta'lim dasturlarida STEAM yondashuvi – ya'ni fan, texnologiya, muhandislik, san'at va matematika integratsiyasi orqali o'qitish keng qo'llanilmoqda. Bu uslub tibbiy fikrlash, kreativ yondashuv va tahliliy salohiyatni rivojlantirishda muhim ahamiyat kasb etadi.

Yuqorida keltirilgan adabiyotlar va tadqiqotlar tibbiyot oliy ta'lim tizimida talabalarning kasbiy shakllanishini qo'llab-quvvatlovchi zamonaviy yondashuvlarni asoslab berishga xizmat qiladi. Ular asosida innovatsion o'quv rejalarini ishlab chiqish, o'quv jarayonini shaxsga yo'naltirilgan tarzda tashkil etish va ilg'or ta'lim texnologiyalarini keng joriy etish mumkin.

Tadqiqot metodologiyasi. Ushbu tadqiqotda tibbiyot oliy ta'lim muassasalarida talabalar bilan ishlashning mazmuni va zamonaviy tendensiyalarini aniqlash, tahlil qilish hamda samarali yondashuvlarni ishlab chiqish maqsad qilindi. Tadqiqot sifatli (qualitative) va miqdoriy (quantitative) usullar uyg'unligida olib borildi. Tadqiqot obyekti sifatida O'zbekistonning yetakchi tibbiyot oliy o'quv yurtlarida (Andijon, Samarqand, Buxoro) tahsil olayotgan 2-6 kurs tibbiyot talabalari va pedagoglari tanlab olindi. Umumiy respondentlar soni 470 nafarni tashkil etdi: shundan 400 nafar talaba va 70 nafar professor-o'qituvchilar.

Tadqiqot davomida qo'llanilgan asosiy mezonlar:

Talabalar faollik darajasi

Mustaqil o'qishga tayyorgarligi

Pedagogik yondashuvlarning samaradorligi

Raqamli texnologiyalar va interaktiv metodlardan foydalanish darajasi

Metodologik asos sifatida Vygotskiy, Dewey, Freire kabi ilg'or pedagog olimlarning ta'lim jarayonidagi faol ishtirok, konstruktivizm va tanqidiy fikrlash nazariyalari asos qilib olindi [3]. Shuningdek, O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022–2026 yillarga mo'ljallangan rivojlanish strategiyasida ta'lim tizimini modernizatsiya qilish, raqamlashtirish va ijodiy fikrlovchi

kadrlarga bo'lgan talab asosiy tayanch bo'lib xizmat qildi [2]. Tadqiqot natijalariga asoslanib, talabalar bilan ishlash jarayonini takomillashtirishga oid muhim tavsiyalar ishlab chiqildi.

Tadqiqotda qo'llanilgan usullar. Mazkur tadqiqot doirasida zamonaviy ta'lim muhitida bo'lajak shifokorlarning kasbiy kompetensiyasini shakllantirishga doir amaliy holatni o'rganish maqsadida bir qator ilmiy-uslubiy yondashuvlar va tahliliy metodlar qo'llanildi.

Sotsiologik so'rovnoma (anketalar) o'tkazildi. Bu orqali tibbiyot oliy ta'lim muassasalari talabalari o'rtasida zamonaviy o'qitish usullari, mustaqil ta'limga bo'lgan munosabat hamda pedagogik yondashuvlardan qoniqish darajasi o'rganildi. So'rovnoma natijalari talabalar fikrining xilma-xilligini aniqlash va ularning ehtiyojlariga mos ta'limiy yondashuvlarni aniqlash imkonini berdi.

Yarim strukturaviy intervyular usuli qo'llanildi. Jumladan, 15 nafar tibbiyot OTMlarida faoliyat yuritayotgan tajribali pedagoglar bilan chuqur suhbatlar tashkil etildi. Intervyular jarayonida ularning zamonaviy pedagogik texnologiyalarni qo'llashdagi tajribalari, talabalar bilan ishlashdagi muammolar va innovatsion yondashuvlarga bo'lgan munosabati o'rganildi.

To'plangan ma'lumotlar tahliliy va statistik usullar yordamida chuqur qayta ishlanib, ularning ishonchliligi va aniqligi ta'minlandi. Bunda MS Excel va SPSS dasturlaridan foydalanildi. Olingan natijalar diagramma va grafiklar orqali vizual ko'rinishda ifodalandi.

Pedagogik kuzatuv metodi asosida 3 ta yirik tibbiyot OTMda o'quv jarayonlarida bevosita ishtirok etilib, talabalar faoliyati, mustaqil ishlash qobiliyati hamda o'zlashtirish darajasi baholandi. Kuzatuv natijalari asosida real dars sharoitlarida kompetensiyaviy yondashuvning samaradorligi tahlil qilindi.

Ushbu usullar tadqiqotning kompleks, tizimli va real holatga yaqin tarzda olib borilishiga xizmat qildi.

Tahlil va natijalar. So'rovnoma natijalari shuni ko'rsatdiki, talabalarning 72 foizi o'quv jarayonida interaktiv metodlar – tibbiy rol o'yinlari, klinik holatlar tahlili, PBL (problem-based learning) texnologiyasidan foydalanilishini samarali deb hisoblaydi. 85 foiz respondentlar simulyatsion laboratoriyalarni ta'lim sifatini oshiruvchi muhim vosita sifatida baholadi. Raqamlashtirish bo'yicha O'zbekistonda 2023-yilda 17 ta tibbiyot OTMida "e-darsliklar" platformasi joriy etilgan [1][4]. Ularda 4 mingdan ortiq elektron resurslardan foydalanilmoqda. Andijon DTI misolida, 2024-yil holatiga ko'ra, 92% o'qituvchi elektron taqdimotlar va test tizimlaridan foydalanadi. Zamonaviy tendensiyalardan yana biri – individual yondashuv va murabbiylik (mentoring) tizimi. Tibbiyotda bu yondashuv klinik tafakkurni rivojlantirishga xizmat qiladi. "Oila–talaba–ta'lim muassasasi" integratsiyasi asosida olib borilayotgan monitoring ishlari shuni ko'rsatdiki, o'zaro aloqa kuchli bo'lgan talabalarning o'zlashtirish ko'rsatkichi 23%ga yuqori bo'ladi.

Talabalar faolligini oshirishda quyidagi omillar muhim rol o'ynaydi:

interaktiv o'qitish metodlari;

shaxsga yo'naltirilgan ta'lim;

kasbiy yo'naltirilgan amaliyotlar;

tibbiy etika va kommunikatsiya kompetensiyalarini shakllantirish.

Xulosa va takliflar. Tibbiyot oliy ta'lim muassasalarida talabalar bilan ishlashda zamonaviy tendensiyalarni inobatga olish zarur. Jumladan, raqamli texnologiyalar, interaktiv metodlar, individual yondashuv

va amaliyotga yo'naltirilgan o'qitish uslublari bugungi kundagi dolzarb ehtiyojlarga javob beradi. Maqolada keltirilgan natijalar asosida quyidagi xulosalarni keltirish mumkin:

O'zbekistonda tibbiyot OTMlarida raqamli transformatsiya jarayoni tez sur'atlarda amalga oshmoqda.

Talabalar faolligini oshirishda klinik holatlar asosidagi o'qitish uslubi samarali hisoblanadi.

Mentoring tizimi, shuningdek, individual psixologik-pedagogik yondashuv o'quv jarayonining sifat ko'rsatkichlarini oshiradi.

Kelgusida ta'lim jarayonida "blended learning" (aralash o'qitish) texnologiyasini keng joriy etish va sun'iy intellekt asosida talabalarning o'zlashtirish darajasini baholovchi tizimlar ishlab chiqilishi tibbiy ta'limda samaradorlikni oshiradi.

ADABIYOTLAR

1. O'zbekiston Respublikasi Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vazirligi statistik byulleteni. 2024-yil.
2. "Tibbiy ta'limni rivojlantirish konsepsiyasi – 2030". Toshkent, 2023.
3. World Health Organization. Global strategy on human resources for health: workforce 2030.
4. Andijon Davlat Tibbiyot Instituti hisobotlari, 2024-yil.
5. Gulyamov S. S. et al. "Tibbiyot ta'limida raqamlashtirish va innovatsion yondashuvlar", 2023.
6. OECD Education Report: The future of medical education, 2023.
7. Abdug'afforov A. "Zamonaviy tibbiy ta'lim metodikasi", Toshkent, 2022.
8. Tukhtaeva, N., Ismanova, A., Allamuratova, Z., & Khayitboev, N. (2024, November). Using mind mapping in teaching computer science. In AIP Conference Proceedings (Vol. 3244, No. 1). AIP Publishing.
9. Ismanova, A. (2016). The Mechanisms of Influence on the Minds of Young People and Socio-Educational Prevention. Eastern European Scientific Journal, (3).
10. Тешабоева, З. Т., & Кобулова, М. А. (2024). Совершенствование методов привлечения студентов к науке и исследованиям в вузах. Science and innovation, 3(Special Issue 15), 442-444.
11. Кобулова, М. А. (2024). Информационные технологии в медицинском образовании-как фактор повышения качества обучения. AndMI Xalqaro ilmiy-amaliy konferensiyalari, 1(1), 434-437.
12. Ismanova, A. (2016). The Mechanisms of Influence on the Minds of Young People and Socio-Educational Prevention. Eastern European Scientific Journal, (3).
13. Ismanova, A. A. (2015). Educational and others technologies for the prevention of the struggle against religious extremism and terrorism. Theoretical & Applied Science, (11), 63-66.
14. Ismanova, A. (2022). Upbringing of highly educated young people is the main basis for preventing religious extremism and terrorism. Экономика и социум, (10-2 (101)), 59-62.